

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιάδης

Νοέμβριος 2018, Τεύχος 80

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσβών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- JUSTICE FOR WOMEN - Towards a more effective rights protection and access to judicial procedures for victims of crimes

Εκδηλώσεις

- «Κρίση του Κράτους Δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση», 13/11/2018, 17:00-20:30, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης», Κεντρικό Κτίριο ΕΚΠΑ (Προπύλαια)
- «Οι προϋποθέσεις της αναθεωρητικής συναίνεσης και οι κίνδυνοι του συνταγματικού λαϊκισμού», 14/11/2018, 18:00, Divani Caravel Hotel

Νέες εκδόσεις

- Jack M. Balkin, «Το ζωντανό Σύνταγμα», Μετάφραση - Εισαγωγή: Απόστολος Βλαχογιάννης, 11ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2018, 336 σελ.

www.cecl.gr

 Επικοινωνία: centre@cecl.gr

Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor

Eugene Volokh, Καθηγητής Δικαίου, Πανεπιστήμιο UCLA

Σίγουρα έχετε μάθει τα νέα για την επιστολή αυτή, αλλά αξίζει να τη διαβάσει κανείς ολόκληρη, κυρίως επειδή αποτυπώνει τόσο καλά τη στάση ζωής της Δικαστού O' Connor.

Φίλοι και συμπολίτες μου Αμερικανοί,

Θέλω να μοιραστώ μαζί σας ένα προσωπικό μου νέο.

Πριν από λίγο καιρό διαγνώστηκα με τα αρχικά στάδια της άνοιας, πιθανώς της νόσου του Alzheimer. Καθώς η κατάστασή μου επιδεινώνεται, δεν θα είμαι πλέον σε θέση να συμμετέχω στη δημόσια ζωή. Επειδή πολλοί άνθρωποι ρωτούν για την κατάστασή μου και τις δραστηριότητές μου, θέλω να μιλήσω ανοιχτά για τις αλλαγές αυτές και να μοιραστώ κάποιες προσωπικές σκέψεις, όσο ακόμα μπορώ.

Μετά την αποχώρησή μου από το Ανώτατο Δικαστήριο, πριν από δώδεκα χρόνια, υποσχέθηκα στον εαυτό μου, στην οικογένειά μου και στη χώρα μου, ότι θα χρησιμοποιούσα όσα χρόνια μου είχαν απομείνει για να προωθήσω την εκπαίδευση στην αγωγή του πολίτη και τη συμμετοχή στα κοινά.

Το ζήτημα έχει τόσο μεγάλη σημασία για εμένα, επειδή έχω δει από πρώτο χέρι πόσο ζωτικής σημασίας είναι για όλους τους πολίτες να κατανοούν το Σύνταγμα και το μοναδικό σύστημα διακυβέρνησής μας και να συμμετέχουν ενεργά στις κοινότητές τους. Μέσα από αυτή τη συλλογική κατανόηση του ποιο είμαστε μπορούμε να κάνουμε τις επιλογές που μας συμφέρουν καλύτερα διαχρονικά – εργαζόμενοι συλλογικά σε συνεργασία με τις κοινότητες και με την κυβέρνηση για την επίλυση προβλημάτων, θέτοντας τη χώρα και το κοινό καλό πάνω από τα πολιτικά κόμματα και το προσωπικό μας συμφέρον, και διασφαλίζοντας τη λογοδοσία των βασικών θεσμών διακυβέρνησης.

Πριν από οκτώ χρόνια ίδρυσα τον φορέα μου για αυτόν ακριβώς το σκοπό – να διδάξω τις θεμελιώδεις αρχές της αγωγής του πολίτη στους μαθητές μέσης και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με δωρεάν διαδραστικά παιχνίδια και προγράμματα σπουδών που κάνουν τη μάθηση ουσιαστική και αποτελεσματική. Σήμερα, η οργάνωση αυτή φτάνει στο ήμισυ των νέων στη χώρα μας. Πρέπει να προσεγγίσουμε τους νέους μας και πρέπει να βρούμε τρόπους για να προσελκύσουμε περισσότερο τόσο τους νέους όσο και τους ηλικιωμένους ανθρώπους, ώστε να έχουν ενεργό ρόλο στις κοινότητές τους και στη διακυβέρνησή τους. Οι τρεις γιοι μου έχουν κουραστεί να με ακούν να λέω «Δεν αρκεί να καταλάβεις, πρέπει και να κάνεις κάτι». Δεν υπάρχει πιο σημαντική δουλειά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

από το να ενισχύσουμε την αφοσίωση των νέων στη χώρα μας.

Δεν μπορώ πλέον, λόγω της κατάστασης της υγείας μου, να είμαι από τους πρωτεργάτες αυτής της προσπάθειας. Είναι καιρός να ηγηθούν άλλοι στον αγώνα να καταστεί η αγωγή του πολίτη και η συμμετοχή των πολιτών πραγματικότητα για όλους. Η μεγάλη μου ελπίδα είναι ότι το έθνος μας θα αφοσιωθεί στην εκπαίδευση των νέων μας στην αγωγή του πολίτη και θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τον κρίσιμο ρόλο τους ως ενημερωμένοι και ενεργοί πολίτες. Για να επιτευχθεί αυτό, ελπίζω ότι ο ιδιωτικός τομέας, η τοπική αυτοδιοίκηση, οι πολιτείες και η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα συνεργαστούν για τη δημιουργία και χρηματοδότηση μιας εθνικής πρωτοβουλίας εκπαίδευσης των πολιτών. Πολλοί θαυμάσιοι άνθρωποι εργάζονται ήδη για τον σκοπό αυτό, αλλά χρειάζονται πραγματική βοήθεια και δημόσια στήριξη. Θα παρακολουθώ από μια άκρη, καθώς άλλοι θα συνεχίζουν τη σκληρή δουλειά που βρίσκεται μπροστά μας.

Θα συνεχίσω να ζω στο Φοίνιξ της Αριζόνα, περιστοιχισμένη από αγαπημένους φίλους και την οικογένειά μου. Παρότι το τελευταίο κεφάλαιο της ζωής μου με την άνοια θα αποτελέσει μια δοκιμασία, τίποτα δεν μειώνει την ευγνωμοσύνη μου για τις αμέτρητες ευλογίες που είχα στη ζωή μου. Αισθάνομαι πολύ τυχερή που είμαι Αμερικανίδα και είχα τις αξιοθαύμαστες ευκαιρίες που έχουν στη διάθεσή τους οι πολίτες της χώρας μας. Ως νεαρή καουμπόισσα από την έρημο της Αριζόνα, δεν θα μπορούσα ποτέ να φανταστώ ότι κάποια μέρα θα γίνω η πρώτη γυναίκα δικαστή στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ.

Ελπίζω να ενέπνευσα τους νέους να γίνουν ενεργοί πολίτες και να βοήθησα να ανοίξει ο δρόμος για τις γυναίκες που μπορεί να αντιμετωπίζουν εμπόδια στη σταδιοδρομία τους. Ευχαριστώ πολύ τη χώρα μας, την οικογένειά μου, τους πρώην συναδέλφους μου και όλους τους θαυμάσιους ανθρώπους που είχα την ευκαιρία να συνεργαστώ όλα αυτά τα χρόνια.

Ο Θεός να σας ευλογεί.

(επιλογή-μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

reason.com/volokh, 23/10/2018

Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Πρόεδρος του Ιδρύματος Τσάτσου

Από το 1975 που θεσπίστηκε το Σύνταγμά μας καλλιεργήθηκε ο μύθος ότι πρόκειται για ένα κείμενο λειτουργικό. Κάθε μύθος έχει όμως ένα τέλος. Το γεγονός ότι το δημοκρατικό κράτος δικαίου λειτούργησε από το 1975 μέχρι σήμερα χωρίς μείζονες συνταγματικές κρίσεις δεν οφείλεται στην ποιότητα των συνταγματικών θεσμών, αλλά σε μια σειρά πολιτικών και οικονομικών παραμέτρων, καθώς και στη σοφία που συχνά επέδειξαν οι εφαρμοστές του. Αντιθέτως, ορισμένες εγγενείς αδυναμίες του Συντάγματος κρίνονται συνυπεύθυνες για τη σημερινή κρίση του πολιτικού συστήματος και την οικονομική χρεοκοπία (Ξ. Κοντιάδης, Το ανορθολογικό μας Σύνταγμα, εκδ. Παπαζήση, 2015).

Ο πολιτικός και ο νομικός κόσμος έχουν επανειλημμένα υποβάλει

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

προτάσεις αναθεώρησης. Κρίσιμο δεν είναι μόνο να αξιολογηθούν μια προς μια οι προτεινόμενες τροποποιήσεις, αλλά να διαπιστωθεί αν διαπνέονται από συνοχή και εσωτερική ισορροπία, αν είναι συμβατές μεταξύ τους και με τις ισχύουσες ρυθμίσεις, αν εντάσσονται σε μια σαφή θεσμική-πολιτική στόχευση και μήπως προκαλούν προβλήματα συνταγματικής μηχανικής που εκ πρώτης όψεως δεν θα είναι ορατά (Ξ. Κοντιάδης, Πώς γράφεται το Σύνταγμα;, εκδ. Παπαζήση, 2018). Τι πρέπει λοιπόν να αλλάξει στο Σύνταγμα και τους θεσμούς στις παρούσες συνθήκες; Προτεραιότητα έχουν οι ακόλουθες αλλαγές:

1. Η ατελέσφορη αναθεώρηση του 2008 και η αποτυχία όσων αναθεωρητικών πρωτοβουλιών εξαγγέλθηκαν έκτοτε δεν ήταν συνέπεια μόνο απρόσφορων πολιτικών συσχετισμών, αλλά και σφαλμάτων της μηχανικής της διαδικασίας αναθεώρησης. Η αναθεώρηση θα πρέπει να ολοκληρώνεται σε μία Βουλή, με περαιτέρω ενίσχυση των απαιτούμενων πλειοψηφιών τουλάχιστον στα 2/3 των βουλευτών.

2. Ένα δεύτερο κρίσιμο πεδίο αποτελεί η αποσύνδεση της προεδρικής εκλογής από το ενδεχόμενο πρόωρων βουλευτικών εκλογών, που προκαλεί πλήρη διατάραξη του εκλογικού κύκλου και ενδεχομένως την παραλυσία της κυβερνητικής λειτουργίας.

3. Ένα σημαντικό δίδαγμα της οικονομικής κρίσης αφορά τη Δικαιοσύνη. Το έργο που κλήθηκαν να επιτελέσουν οι δικαστές ήταν σύνθετο και δύσβατο. Μετά τον πρώτο αιφνιδιασμό η ελληνική Δικαιοσύνη –πρωτίστως το Συμβούλιο Επικρατείας– έκρινε αντισυνταγματικά αρκετά νομοθετήματα. Ωστόσο, το ισχύον σύστημα δικαστικού ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων αποδείχθηκε ανεπαρκές. Κατ' αρχάς, ο δικαστής δεν έχει αρμοδιότητα να ελέγξει τη διαδικασία παραγωγής των νόμων. Η κατάχρηση της κατεπείγουσας νομοθέτησης, η κατά κόρον συμπερίληψη διατάξεων άσχετων προς το κυρίως θέμα νομοσχεδίων, οι εκατοντάδες βουλευτικές τροπολογίες, οι αδικαιολόγητες πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, οι δεκάδες σελίδες ρυθμίσεων ενταγμένων σε ένα μόνο άρθρο αποτελούν δείγματα των τερατωδίων που διέπραξε ο νομοθέτης. Η αναρμοδιότητα των δικαστηρίων να υπεισέλθουν σε έλεγχο συνταγματικότητας με βάση τις οργανωτικές διατάξεις του Συντάγματος συνιστά ένα ακόμη έλλειμμα. Απαιτείται λοιπόν παρέμβαση του αναθεωρητικού νομοθέτη.

4. Στο πεδίο της Δικαιοσύνης σοβαρό πρόβλημα αποτελεί επίσης ο διαπιστωτικός χαρακτήρας της κρίσης περί αντισυνταγματικότητας. Τα ανώτατα δικαστήρια δεν έχουν την αρμοδιότητα να εξαφανίσουν την αντισυνταγματική διάταξη νόμου. Ετσι, σε πλήθος περιπτώσεων ο νομοθέτης και η διοίκηση αγνόησαν τις δικαστικές αποφάσεις, διαβρώνοντας την αξιοπιστία των δικαιοκρατικών θεσμών. Η μη συμμόρφωση στις δικαστικές αποφάσεις από τον νομοθέτη και τη διοίκηση συνιστά περιφρόνηση του ανώτατου δικαστή και παραπέμπει σε τριτοκοσμικά κράτη. Ίσως ήρθε η ώρα να συστήσουμε την ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου.

5. Εξαιρετικά κρίσιμο σημείο παρέμβασης αποτελεί η ποιότητα της νομοθεσίας. Πολλά κράτη αντιλήφθηκαν, ύστερα από σοβαρές οικονομικές κρίσεις, τη σημασία της αναμόρφωσης του

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσβών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τις κρατικές λειτουργίες, τις οικονομικές σχέσεις και την επιχειρηματική δραστηριότητα. Το εργαλείο που θεωρείται, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, ενδεδειγμένο σε χώρες με ογκώδη, περίπλοκη και χαμηλής ποιότητας νομοθεσία έχει αποκληθεί «ρυθμιστική γκιλοτίνα». Αποσκοπεί στην ταχεία, φθηνή και δραστική αποκάθαρση, απλούστευση και βελτίωση του κανονιστικού περιβάλλοντος, με κατάργηση άχρηστων, επικαλυπτόμενων ή αντιφατικών διατάξεων, κωδικοποίηση των υπόλοιπων ρυθμίσεων και εγκαθίδρυση ενός μόνιμου μηχανισμού αξιολόγησης της ποιότητας της νομοθεσίας.

Οι προηγούμενες παρεμβάσεις στο Σύνταγμα και τους θεσμούς μπορεί να αποβούν πολύτιμες για την ανάταξη της χώρας. Αρκεί, επιτέλους, οι πολιτικές δυνάμεις να αποφύγουν τους μικροκομματικούς στόχους επικοινωνιακού χειρισμού και να συζητήσουν σοβαρά για τα θεμελιώδη της πολιτείας.

Πηγή: «Νέα Σελίδα», 14/10/2018

Ποια αναθεώρηση;

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Πρόεδρος του Ιδρύματος Τσάτσου

Υπάρχουν δύο διαδεδομένες αντιλήψεις μεταξύ συνταγματολόγων και πολιτικών σχετικά με την αναθεώρηση του Συντάγματος. Η πρώτη υποστηρίζει ότι η αναθεώρηση δεν είναι αναγκαία για την ανάταξη της χώρας, αφού τα προβλήματα στους θεσμούς και την οικονομία δεν έχουν ως επίκεντρο τη συνταγματική τάξη. Η δεύτερη είναι εκ διαμέτρου αντίθετη, θεωρώντας προϋπόθεση για την έξοδο από την κρίση μια ευρεία συνταγματική μεταρρύθμιση. Η άποψή μου αποκλίνει και από τις δύο προηγούμενες αντιλήψεις.

Κατ' αρχάς, το Σύνταγμά μας πάσχει σε αρκετές διατάξεις από ανορθολογικότητα, δηλαδή επιδιώκει συγκεκριμένους θεσμικούς σκοπούς με ακατάλληλα ρυθμιστικά μέσα (αναλυτικά Ξ. Κοντιάδης, Το ανορθολογικό μας Σύνταγμα, εκδ. Παπαζήση, 2015). Επιδιώκει, για παράδειγμα, τη συναίνεση των πολιτικών παικτών σε επιμέρους διαδικασίες, αλλά οδηγεί στη σύγκρουσή τους, όπως συμβαίνει μεταξύ άλλων στην περίπτωση της εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, όπου ο «εκβιασμός» της προκήρυξης πρόωρων εκλογών αν δεν επιτευχθούν αυξημένες πλειοψηφίες καταλήγει να μετατρέπεται σε μηχανισμό διάλυσης της Βουλής, όταν αυτό εξυπηρετεί συγκυριακά την εκάστοτε αντιπολίτευση ή και την ίδια την Κυβέρνηση. Έτσι όμως διαταράσσεται ο εκλογικός κύκλος και η κυβερνητική σταθερότητα, με δυσμενείς κατά κανόνα συνέπειες για την οικονομία, όπως αποδείχθηκε και στις πρόωρες εκλογές του Ιανουαρίου 2015.

Ούτε όμως η αντίθετη αντίληψη, ότι με τη ριζική αναθεώρηση του Συντάγματος θα αλλάξει όψη η χώρα, κινείται στη σωστή κατεύθυνση. Η συνταγματική μεταρρύθμιση είναι μεν αναγκαία, τόσο από ουσιαστική όσο και από συμβολική άποψη, όμως δεν αποτελεί τη λυδία λίθο για την αντιμετώπιση των παθογενειών στη δημόσια διοίκηση, τη δικαιοσύνη, το εκπαιδευτικό σύστημα ή την κοινωνική ασφάλιση. Μια εμβληματική αναθεώρηση, με

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσβών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

ευφάνταστες καινοτομίες, ενδεχομένως να προκαλέσει μάλιστα ακόμη μεγαλύτερο χάος στην ελληνική πολιτεία ή να λειτουργήσει ως επικοινωνιακό και «ψευδομεταρρυθμιστικό» τέχνασμα, αποπροσανατολίζοντας από μείζονα προβλήματα (βλ. Ξ. Κοντιάδης, Πώς γράφεται το Σύνταγμα;, εκδ. Παπαζήση, 2018). Από θεσμική άποψη, σε ένα σοβαρό κράτος με επίγνωση της ευθύνης για την αντιμετώπιση της δημογραφικής, οικονομικής, θεσμικής και αξιακής έκπτωσης της τελευταίας δεκαετίας, το πρώτο βήμα θα ήταν να συμφωνηθεί ένας χάρτης νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, όπου εκτός των άλλων θα δοκιμαζόταν η δυνατότητα να επιτευχθούν ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές συμφωνίες στο πλαίσιο ενός συνεκτικού εθνικού σχεδίου. Η συνταγματική αναθεώρηση θα μπορούσε να εξελισσεται παράλληλα με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες ή να αποτελέσει επιστέγασμα αυτής της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας. Ένας τέτοιος πολιτικός - θεσμικός σχεδιασμός, καθώς και η διαμόρφωση των αντίστοιχων προϋποθέσεων σε επίπεδο πολιτικής κουλτούρας, δεν υφίστανται σήμερα, αντίθετα με όσα είδαμε να συμβαίνουν στις άλλες χώρες που βγήκαν από Μνημόνια και πέτυχαν να δανειστούν από τις αγορές.

Ένα τελευταίο, κρίσιμο ερώτημα: Είναι κατάλληλη η πολιτική συγκυρία για μια αναθεωρητική πρωτοβουλία ή υπάρχει κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί εργαλειακά και παρελκυστικά, με αποτέλεσμα να χαθεί άλλη μια ευκαιρία; Είναι προφανές ότι, καθώς η χώρα έχει πλέον εισέλθει σε μια σκληρή προεκλογική περίοδο, με τέσσερις εκλογικές αναμετρήσεις το επόμενο δωδεκάμηνο (αυτοδιοικητικές, ευρωεκλογές, βουλευτικές και προεδρικές), η πόλωση και οι επικοινωνιακές στρατηγικές θα υπερισχύουν απέναντι στις νηφάλιες και συναινετικές επιλογές που απαιτούνται για τη συνταγματική αναθεώρηση. Δυστυχώς, και στο κρίσιμο αυτό πεδίο η Κυβέρνηση καθυστέρησε πολύ. Ενδεχομένως ούτε αυτή η αργοπορία ήταν επικοινωνιακά άδολη.

Πηγή: «Τα Νέα», 15/10/2018

Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Καθηγητής Δικαίου και Διοίκησης ΕΑΠ

Φαίνεται ότι υπάρχει μια γενικότερη συμφωνία μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, τουλάχιστον μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ, ΝΔ, ΚΙΝΑΛ και Ποταμιού, ως προς το «εάν» της συνταγματικής αναθεώρησης, δηλαδή την παραδοχή της ανάγκης βελτίωσης του ισχύοντος Συντάγματος.

Αντιθέτως, το ίδιο δεν μπορεί να ειπωθεί ως προς το «τι» της συνταγματικής αναθεώρησης, δηλαδή την έκταση και την κατεύθυνσή της. Ο ΣΥΡΙΖΑ, για παράδειγμα, φαίνεται να θέλει μια παρέμβαση στο άρθρο 3 Συντ., δηλαδή στο πεδίο των σχέσεων μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας, με την οποία διαφωνεί η ΝΔ, που θα επιμείνει στην αναθεώρηση του άρθρου 16 Συντ., ώστε να επιτραπεί η ίδρυση μη κρατικών Πανεπιστημίων, κάτι που δέχεται υπό προϋποθέσεις και το ΚΙΝΑΛ, αλλά δεν συζητά καθόλου ο ΣΥΡΙΖΑ.

Βέβαια, άλλα είναι τα κρίσιμα συνταγματικά θέματα: η ενδυνάμωση της νομικοπολιτικής θέσης του Προέδρου της

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσβών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Δημοκρατίας, ώστε αυτός να μην αποτελεί απλώς τον διεκπεραιωτή της βούλησης της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, η διασφάλιση μιας έστω σχετικής αυτονομίας της Βουλής από την κυβέρνηση, η άμυνα της δημοκρατίας απέναντι στα αντιδημοκρατικά κόμματα, η εκκαθάριση του Συντάγματος από τις αναχρονιστικές διατάξεις για τον Τύπο και τη ραδιοτηλεόραση, η θέσπιση ουσιαστικών περιορισμών στη διακριτική ευχέρεια του κοινού νομοθέτη όσον αφορά την επιλογή του εκλογικού συστήματος, η ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Πάνω στα ζητήματα αυτά, που αφορούν τη σχέση μεταξύ Συντάγματος και πολιτικού συστήματος, δεν φαίνεται να υπάρχει προς το παρόν κοινός τόπος, ούτε καν ίσως η κοινή πεποίθηση ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στην αναθεωρητική ατζέντα.

Η μεγαλύτερη όμως δυσκολία αφορά το «πώς» της συνταγματικής αναθεώρησης, και δεν είναι μόνο πολιτική αλλά και συνταγματική, πηγάζει δηλαδή από το ίδιο το Σύνταγμα.

Το άρθρο 110 Συντ. έρχεται από παλιά, από το άρθρο 131 (νυν 195) του βελγικού Συντάγματος του 1831, και αναπαράγει τη βασική λογική του: προ-Αναθεωρητική Βουλή που αποφασίζει ποιες συνταγματικές διατάξεις πρέπει να αναθεωρηθούν, με ή χωρίς καθορισμό του μελλοντικού τους περιεχομένου, παρεμβολή του εκλογικού σώματος με τη διεξαγωγή γενικών βουλευτικών εκλογών, οι οποίες στην περίπτωση αυτή έχουν οιονεί δημοψηφισματικό χαρακτήρα, όσον αφορά την κατεύθυνση της αναθεώρησης, *stricto sensu* Αναθεωρητική Βουλή, που αποφασίζει ελεύθερα, στο πλαίσιο του καταλόγου που συγκρότησε η πρώτη Βουλή, το περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων, με 151 ή 180 ψήφους. Δεν υπάρχει συνταγματική ερμηνεία χωρίς συνταγματική ιστορία. Και καμία ένδειξη δεν έχουμε – παρά την αντίθετη γνώμη του ΑΕΔ, το οποίο ερμήνευσε το άρθρο 110 Συντ. αγνοώντας το παρελθόν του – ότι ο συνταγματικός νομοθέτης του 1975, όπως και εκείνος του 1952 ή του 1911, ήθελε να διαφοροποιηθεί από το γενέθλιο πρότυπο του άρθρου 131 του βελγικού Συντάγματος του 1831 (βλ. την παρουσίαση του Christian Behrendt, «The process of constitutional amendment in Belgium», σε Χ. Contiades, «Engineering Constitutional Change», 2013, σελ. 35-50).

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι τυχόν ανατροπή των κοινοβουλευτικών συσχετισμών από την προ-Αναθεωρητική στην Αναθεωρητική Βουλή, μπορεί να ανατρέψει πλήρως την αρχική κατεύθυνση της αναθεώρησης, ενδεχόμενο που λειτουργεί αποθαρρυντικά για το εύρος της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, εκτός εάν αυτή είναι σχεδόν βέβαιη ότι θα είναι κυρίαρχη και στη δεύτερη Βουλή.

Αλλιώς, μόνο μια «προγραμματική αναθεωρητική συμφωνία» μεταξύ των βασικών πολιτικών δυνάμεων, με αμοιβαία δέσμευσή τους ότι αυτό που θα αποφασίσουν από κοινού στην πρώτη Βουλή, με τουλάχιστον 180 ψήφους, θα το τηρήσουν στη δεύτερη Βουλή, ανεξάρτητα από τον συσχετισμό των κοινοβουλευτικών δυνάμεων σε αυτήν, μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια μεγάλη συνταγματική μεταρρύθμιση, την οποία πράγματι χρειάζεται η Ελλάδα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Έλλειψη συνοχής

Κώστας Μποτόπουλος, Συνταγματολόγος

Αν θα έπρεπε με δυο λέξεις να συνοψίσει και να αποτιμήσει κανείς τη χθεσινή ομιλία του Πρωθυπουργού, με την οποία κηρύσσεται, ουσιαστικά αλλά όχι επίσημα, η έναρξη της αναθεωρητικής διαδικασίας, αυτές οι λέξεις θα ήταν, κατά τη γνώμη μου: έλλειψη συνοχής. Εσωτερικής συνοχής και σχέσης με την πολιτική και νομική πραγματικότητα, καθώς και με τις ανάγκες της χώρας και του πολιτεύματος. Παρά την κρισιμότητα της διαδικασίας και κάποιες επιμέρους θετικές προτάσεις, η αίσθηση που αφήνει η κυβερνητική πρωτοβουλία είναι της προχειρότητας και του προκαλύμματος.

Ο Πρωθυπουργός ξόδεψε πολύ χώρο και αντίστοιχη, στα μέτρα του, πνευματική προσπάθεια για να πείσει το κομματικό του αλλά και το εθνικό ακροατήριο ότι η ώρα της αναθεώρησης έχει σημάνει και ότι η πρότασή του είναι όχι μόνο στο ύψος των περιστάσεων αλλά και ρηξικέλευθη. Διαψεύδεται όμως από τις ίδιες του τις εξαγγελίες. Αν η αναθεώρηση ήταν τόσο αναγκαία, γιατί άργησε τριάνμισι χρόνια να εκκινήσει τη διαδικασία και το κάνει τη στιγμή της μεγαλύτερης χρονικής στενότητας και πολιτικής αντιπαλότητας; Εφόσον γνωρίζει, όπως οφείλει να γνωρίζει, ότι η αναθεωρητική διαδικασία στηρίζεται στην εξεύρεση υπερκομματικών συναινέσεων, τι χώρος για συναινέσεις υπάρχει όταν, ακόμα και τώρα, κομματικοποιεί την πρόταση αναθεώρησης και διχάζει μέσω του ψευδεπίγραφου «εμείς, οι άσπιλοι ανανεωτές της δημοκρατίας» – «εσείς, το παλιό σύστημα που φταίει για όλα τα δεινά της χώρας»; Τα φληναφήματα περί «μεταδημοκρατικής συνθήκης» που δίνει υπόσταση στο κυβερνητικό διάβημα μόνο θυμηδία προκαλούν και μη κατανόηση του τι εστί Σύνταγμα προδίδουν: σε ένα πραγματικό δημοκρατικό κράτος αυτό που έχει σημασία είναι ο σεβασμός των θεσμών και του Κράτους Δικαίου και η παρούσα κυβέρνηση τα καταβαράθρωσε και τα δύο.

Αλλά και στις επιμέρους προτάσεις παρατηρείται το ίδιο μείγμα αλλοπρόσαλλων και επικίνδυνων στοιχείων. Καθιέρωση της απλής αναλογικής ως παγίου εκλογικού συστήματος σε συνδυασμό μάλιστα με την καθιέρωση της λεγόμενης «εποικοδομητικής ψήφου δυσπιστίας» όχι μόνο δεν θα ενδυνάμωναν την κοινοβουλευτική Δημοκρατία αλλά αποτελούν ασφαλή συνταγή ακυβερνησίας (η Γερμανία, που έχει τέτοιου είδους ψήφο δυσπιστίας, έχει εντελώς άλλο εκλογικό σύστημα). Θέσπιση υποχρέωσης οι ανεξάρτητες Αρχές να ιδρύονται με τα 3/5 του συνόλου της Βουλής ισοδυναμεί με πλήρη εξουδετέρωσή τους, αφού με 3/5 δεν είναι πλέον δυνατή ούτε καν η συμφωνία για τους επικεφαλής τους. Δημοψηφίσματα που θα οδηγούν άνευ ετέρου σε νόμους ισοδυναμούν με οχλοκρατία – ενώ το να δοθεί η δυνατότητα σε έναν αριθμό πολιτών να ζητήσουν από τη Βουλή την εισαγωγή σχεδίου νόμου θα ήταν καταρχήν θετικό. Ακόμα και τις λίγες «ώριμες» αλλαγές η κυβέρνηση τις υπονομεύει, είτε διά του δισταγμού (σχέσεις Κράτους – Εκκλησίας, όπου συνεχίζει να επαμφοτερίζει), είτε διά νεφελωδών κατευθύνσεων (ναι στη μη διάλυση της Βουλής για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

αλλά όχι, όπως αφήνει ανοιχτό, με απευθείας εκλογή του Προέδρου που θα παραφθείρει το κοινοβουλευτικό πολίτευμα), είτε διά της πρακτικής της (φυσικά χρειάζεται αλλαγή, διόρθωση ως προς την παραγραφή ο νόμος περί ευθύνης υπουργών, αλλά πόσο αξιόπιστη είναι μια κυβέρνηση που ποινικοποίησε σε τέτοιο βαθμό την πολιτική ζωή;).

Θα περιμένουμε βέβαια τη συνέχεια, η αρχή όμως δεν γεμίζει κανέναν με αισιοδοξία.

Πηγή: «Τα Νέα», 30/10/2018

Μη εποικοδομητικές προτάσεις

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Καθηγητής Δικαίου και Διοίκησης ΕΑΠ

Ο θεσμός της εποικοδομητικής (ή δημιουργικής) ψήφου δυσπιστίας εισήχθη για πρώτη φορά από το άρθρο 67 του γερμανικού Συντάγματος του 1949 και στη συνέχεια υιοθετήθηκε και από το άρθρο 113 του ισπανικού Συντάγματος του 1978. Πρόκειται στην ουσία για μηχανισμό αντικατάστασης του πρωθυπουργού κατά τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου. Η διαφορά της από την κλασική έκφραση δυσπιστίας συνίσταται στο ότι η υποβολή της είναι δυνατή μόνο όταν συνοδεύεται από την υπόδειξη νέου πρωθυπουργού. Ετσι στην περίπτωση υπερψήφησης εποικοδομητικής πρότασης δυσπιστίας, ο αρχηγός του κράτους οφείλει να διορίσει πρωθυπουργό τον υποδειχθέντα από τη νέα κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Αυτό σημαίνει ότι δεν αρκεί η ύπαρξη στη Βουλή μιας αρνητικής πλειοψηφίας κατά της κυβέρνησης, αλλά χρειάζεται μια θετική πλειοψηφία που θα συμφωνήσει στο πρόσωπο του νέου πρωθυπουργού. Αν δεν μπορεί να σχηματιστεί μια τέτοια θετική πλειοψηφία, τότε η κυβέρνηση, ακόμη και αν έχει απολέσει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, παραμένει στη θέση της. Τυχόν υιοθέτηση του θεσμού αυτού στην Ελλάδα θα έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω ενίσχυση του «πρωθυπουργοκεντρικού» χαρακτήρα του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, κατά το πρότυπο της «δημοκρατίας του καγκελαρίου».

Εκτός τούτου, δεν θα είναι δυνατή εφεξής η πρόταση δυσπιστίας κατά μεμονωμένου υπουργού, αφού δεν είναι νοητή η υπόδειξη του διαδόχου του από τη Βουλή. Όπως δείχνει και η συγκριτική εμπειρία, η ατομική πρόταση δυσπιστίας είναι ασυμβίβαστη με το νόημα της εποικοδομητικής ψήφου δυσπιστίας. Συνεπώς, θα ανατραπεί ολόκληρο το ισχύον σύστημα καταλογισμού της πολιτικής ευθύνης της κυβέρνησης από τη Βουλή. Και μάλιστα, χωρίς αποχρώντα λόγο, αφού στην Ελλάδα ουδέποτε έχει υπερψηφιστεί πρόταση δυσπιστίας κατά της κυβέρνησης ή μεμονωμένου υπουργού με βάση την ισχύουσα κλασική ρύθμιση. Στην κυβερνητική πρόταση η εποικοδομητική ψήφος δυσπιστίας, που οδηγεί, όπως είδαμε, σε περαιτέρω ενίσχυση της συνταγματικής θέσης του πρωθυπουργού, έχει ως αντίβαρο τη συνταγματική καθιέρωση του αναλογικού εκλογικού συστήματος. Όμως, μια τέτοια ρύθμιση δεν μπορεί να προχωρά παραπέρα από την κατοχύρωση της αρχής της αναλογικής αντιπροσώπευσης (βλ. για τα συγκριτικά δεδομένα, Χ. Ανθόπουλος, «Εκλογικά συστήματα και συνταγματικές δεσμεύσεις», 2016, σελ. 39 επ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Συνεπώς, ο εκλογικός νομοθέτης θα έχει πάντοτε τη δυνατότητα να θεσπίσει «διορθωμένα» αναλογικά συστήματα. Το πρόβλημα του εκλογικού συστήματος στην Ελλάδα είναι η ανεπάρκεια του δικαστικού ελέγχου της συνταγματικότητάς του. Αλλά ως προς το ζήτημα αυτό, που συνδέεται με το γενικότερο πρόβλημα του ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων στην Ελλάδα, δεν φαίνεται να υπάρχει αναθεωρητικό ενδιαφέρον.

Όσον αφορά την πρόταση για την κατάργηση της δυνατότητας διορισμού εξωκοινοβουλευτικών πρωθυπουργών, νομίζω ότι εισάγει ένα ανελαστικό στοιχείο που δεν προσιδιάζει στη φύση του κοινοβουλευτικού συστήματος. Αν ίσχυε μια τέτοια ρύθμιση, δεν θα μπορούσε να γίνει πρωθυπουργός ούτε ο Ματέο Ρέντσι ούτε ο Πέδρο Σάντσεθ.

Πηγή: «Τα Νέα», 31/10/2018

Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης

Γιώργος Σωτηρέλης, καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η συζήτηση για το περιεχόμενο της συνταγματικής αναθεώρησης έχει, κατά την άποψή μου, κορεσθεί, τόσο στον πολιτικό όσο και στον επιστημονικό χώρο. Εξάλλου, το μεγάλο πρόβλημα δεν είναι η έλλειψη απόψεων και προτάσεων αλλά η πολιτική αναξιπιστία των κομμάτων και η περίσσεια διχαστικών αντιλήψεων και συμπεριφορών.

Είναι γνωστό, βέβαια, ότι αυτές οι δύο συγκεκριμένες πολιτικές παθογένειες είναι δομικές και διαχρονικές. Ωστόσο, είναι επίσης γνωστό ότι μετά την κρίση το πρόβλημα αυτό έχει παροξυνθεί, επηρεάζοντας αναμφισβήτητα και τη συνταγματική αναθεώρηση, τόσο με τις πολλαπλές στρεβλώσεις του νοήματός της όσο και με την υποταγή της σε ανυπόληπτες και εν δυνάμει επικίνδυνες θεσμικές διαδικασίες.

Αν λοιπόν είχαμε να κάνουμε με ένα ώριμο και νηφάλιο πολιτικό σύστημα, θα ήταν αρκετό τα κόμματα να κινηθούν στο «διαβουλευτικό» πλαίσιο που υποδεικνύει, με ενάργεια και πληρότητα, ο συνάδελφος Ξενοφών Κοντιάδης στην πολύ ενδιαφέρουσα πρόσφατη μελέτη του «Πώς γράφεται το Σύνταγμα;» (εκδόσεις Παπαζήση, 2018). Για να γίνει όμως κάτι τέτοιο, αυτές πρέπει κυριολεκτικά να υπερβούν τον εαυτό τους και να επιχειρήσουν μια συνολική αλλαγή παραδείγματος σε σχέση με την έως τώρα στάση τους.

Πράγματι, είναι γνωστό ότι κανένα από τα δύο κόμματα, που μπορούσαν να αναλάβουν τη σχετική αναθεωρητική πρωτοβουλία (με πρόταση τουλάχιστον 50 βουλευτών), δεν τόλμησε να κάνει το τελικό βήμα, παρότι τα τελευταία δέκα χρόνια διακήρυτταν αμφότερα, σε όλους τους τόνους, ότι τη θεωρούν σημαντική προτεραιότητα. Αντίθετα, τόσο η κυβερνητική πλειοψηφία όσο και η αξιωματική αντιπολίτευση ακολούθησαν μια στείρα, παράδοξη και λίαν αμφιλεγόμενη τακτική, που οδηγεί είτε στην ανυποληψία είτε στην άρνηση της συνταγματικής πολιτικής. Ειδικότερα:

Ο ΣΥΡΙΖΑ, όταν επιτέλους αποφάσισε, πριν από περίπου έναν χρόνο, να θέσει επί τάπητος το ζήτημα της αναθεώρησης, είχε

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

ενώπιόν του δύο θεμιτές εναλλακτικές λύσεις. Αν αισθανόταν έτοιμος, με βάση τις προγραμματικές του εξαγγελίες, έπρεπε να ετοιμαστεί και να κατατεθεί συγκεκριμένη πρόταση (από 50 τουλάχιστον βουλευτές) για να επιληφθεί στη συνέχεια η Βουλή, που είναι η μόνη αρμόδια. Αν όμως έκρινε ότι δεν είχε κατασταλαγμένες προτάσεις, μπορούσε να δρομολογήσει, ως κόμμα, ανοιχτές διαδικασίες πολιτικού και επιστημονικού διαλόγου. Ωστόσο, τελικά δεν επελέγη ούτε η μία ούτε η άλλη οδός. Ο Πρωθυπουργός αρκέσθηκε στην εξαγγελία ορισμένων βασικών κατευθύνσεων και στη συνέχεια παρέπεμψε το θέμα σε μια αμφιλεγόμενη διαδικασία «κοινωνικού διαλόγου», που εκπορευόταν και κατευθυνόταν εξ ολοκλήρου από την – εντελώς αναρμόδια – κυβέρνηση. Όλα αυτά προκάλεσαν πλήρη σύγχυση ως προς τη θεσμική ιδιαιτερότητα της συνταγματικής αναθεώρησης, η οποία μάλιστα ήρθε να προστεθεί σε μια ακόμη μεγαλύτερη σύγχυση ως προς την ουσιαστική στόχευσή της, καθώς από την αρχή αιωρούνταν η λογική μιας συνολικής, εκ βάθρων και οιονεί δημοψηφισματικής αλλαγής του Συντάγματος, ερήμην τόσο των πραγματικών πολιτικών συσχετισμών όσο και – ιδίως – των ορίων που θέτει το ίδιο το Σύνταγμα (που επιτρέπει μόνο Αναθεωρητική και όχι Συντακτική Συνέλευση αλλά και αποκλείει συνταγματικά δημοψηφίσματα).

Αλλά και η στάση της ΝΔ δεν διεκδικεί δάφνες ούτε πολιτικής αξιοπιστίας ούτε εποικοδομητικών προτάσεων αλλά ούτε και πολιτικής καθαρότητας. Εν πρώτοις, υπήρξε εξίσου ανακόλουθη, δεδομένου ότι παρά τους κατά καιρούς λεονταρισμούς δεν έχει αποτολμήσει έως τώρα να αναλάβει η ίδια την αναθεωρητική πρωτοβουλία. Επιπλέον, όχι μόνο δεν επέδειξε συναινετική διάθεση αλλά και κατέφυγε σε εντόνως προσχηματικές προτάσεις, που προκαλούν πολιτική θυμηδία. Συγκεκριμένα πρότεινε, σαν απαράβατο όρο, να κατατεθούν όλες οι προτάσεις – ένθεν κακείθεν – και να ψηφιστούν χωρίς εξαίρεση από 180 τουλάχιστον βουλευτές, και από τα δύο κόμματα, ώστε να είναι αναθεωρητέες κατά το Σύνταγμα. Στην επόμενη δε Βουλή, όποιος κερδίσει να κάνει την αναθεώρηση που επιθυμεί, αφού χρειάζονται μόνον 151 βουλευτές για να ολοκληρωθεί η αναθεώρηση. Κάτι σαν «πάρ' τα όλα» δηλαδή...

Συνοψίζοντας, από τη μία έχουμε μια αμήχανη, αλλοπρόσαλλη συνταγματική πολιτική, με λαϊκιστικά χαρακτηριστικά, και από την άλλη μια παρελκυστική στάση που συνοδεύεται από άρνηση της ουσίας της συνταγματικής πολιτικής, ως συμπύκνωσης συνειδητών και αξιακά φορτισμένων ιεραρχήσεων για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω και με δεδομένο ότι η κυβερνητική πλειοψηφία φαίνεται ότι επιτέλους αποφάσισε να αναλάβει τη σχετική πρωτοβουλία, η άποψή μου είναι ότι ο δημόσιος διάλογος για την αναθεώρηση πρέπει να εστιασθεί πρωταρχικά στους ουσιαστικούς διαδικαστικούς όρους αυτής της αναθεώρησης. Το μεγάλο δε ζητούμενο είναι η πλήρης απεμπλοκή από τις διχαστικές και εκβιαστικές λογικές που επικράτησαν έως τώρα και η ειλικρινής προσχώρηση όλων σε μια νηφάλια και εποικοδομητική διαβούλευση. Μόνον έτσι θα μπορέσει η προβλεπόμενη από τον Κανονισμό της Βουλής Επιτροπή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Αναθεώρησης να ασχοληθεί εποικοδομητικά με τις προτάσεις των κομμάτων – που πρέπει να κατατεθούν στο σύνολό τους για να είναι γνωστή η συνταγματική πολιτική τους – και να προετοιμάσει μια τελική πρόταση που θα στηριχθεί στις ευρύτερες εφικτές συναίνεσεις και συγκλίσεις (και με μειωμένες, σε κάθε περίπτωση, προσδοκίες, διότι η αναθεώρηση δεν είναι πανάκεια...).

Υπάρχουν χονδρικά τρεις ομάδες προτάσεων. Η μια ομάδα, που συγκεντρώνει ούτως ή άλλως ευρεία συναίνεση, μπορεί να ψηφιστεί ευχερώς και χωρίς προβλήματα, τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη Βουλή. Η δεύτερη ομάδα, που συγκεντρώνει μερική συναίνεση, πρέπει να τύχει ιδιαίτερης επεξεργασίας στη Βουλή, ώστε να εξομαλυνθούν οι διαφορές και να αναζητηθούν κοινοί τόποι πριν ψηφιστούν οι αναθεωρητέες διατάξεις που εντάσσονται σε αυτήν. Υπάρχει όμως και μια τρίτη ομάδα προτάσεων, που καταρχήν δεν συγκεντρώνουν συναίνεση (π.χ. ιδιωτικά πανεπιστήμια, σχέσεις Κράτους – Εκκλησίας). Η μόνη λύση, ως προς αυτές, είναι να εξαντληθούν όλα τα περιθώρια – χωρίς πάντως εκβιαστικές λογικές... – ώστε να αναζητηθεί ένας ελάχιστος παρονομαστής, προκειμένου να κριθούν οι σχετικές διατάξεις αναθεωρητέες.

Από εκεί και πέρα, όπου υπάρχει πολιτική καχυποψία, καλό θα ήταν οι αναθεωρητέες διατάξεις να μην ψηφιστούν με 180 αλλά με 151, ώστε η πλειοψηφία των 180 να απαιτηθεί για τη δεύτερη ψηφοφορία (όπως προβλέπεται εναλλακτικά από το Σύνταγμα). Θα μπορούσε δε, παράλληλα, για ορισμένες διατάξεις, να προκριθεί από κοινού και η διατύπωση των συγκεκριμένων τροποποιήσεων, ήδη από την πρώτη ψηφοφορία, ώστε να υπάρξει ουσιαστική – αλλά και τυπική, κατά την άποψή μου – δέσμευση της επόμενης Βουλής.

Πηγή: «Τα Νέα», 20/10/2018

Αναθεώρηση και ευθύνη

Νίκος Παπασπύρου, Επίκουρος καθηγητής της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ, διδάκτωρ Νομικών του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ

Τις επόμενες εβδομάδες, εκτός απροόπτου, θα ενεργοποιηθεί η κοινοβουλευτική διαδικασία για να διαπιστωθεί η ανάγκη αναθεώρησης του Συντάγματος και να προσδιοριστούν οι αναθεωρητέες διατάξεις. Με αυτή την προοπτική, καταθέτουμε τρεις επισημάνσεις με κοινό άξονα τον σεβασμό των συνταγματικών θεσμών:

Πρώτον, εάν διαπιστωθεί, με πλειοψηφία 151 βουλευτών, η ανάγκη αναθεώρησης, η επόμενη Βουλή θα φέρει το βάρος να αναζητήσει αυξημένη πλειοψηφία 180 βουλευτών ως προς το περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων. Προς αποτροπή βιαστικών τοποθετήσεων, επισημαίνουμε: ο πρόεδρος της νέας Βουλής είναι υποχρεωμένος να συστήσει κοινοβουλευτική επιτροπή για την επεξεργασία των αναθεωρητέων διατάξεων. Και η Βουλή φέρει συνταγματική υποχρέωση να τοποθετηθεί επ' αυτών. Εάν λοιπόν με την ψήφο της αρνηθεί να αξιοποιήσει την όποια μεταρρυθμιστική ευκαιρία, θα πρέπει να δώσει στους πολίτες επαρκή λόγο.

Δεύτερον, έχει διαμορφωθεί συναίνεση στον δημόσιο λόγο για την

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

ανάγκη αναθεώρησης ορισμένων διατάξεων σε θεσμικά ζητήματα. Για παράδειγμα, θα είναι δείγμα αφροσύνης να συνεχίσει να διαλύεται η Βουλή λόγω αδυναμίας εκλογής προέδρου. Οι πλειοψηφίες οφείλουν να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους και να μην τις μεταθέτουν πρόωρα σε άλλους. Και οι αντιπολιτεύσεις να πειθαρχούν την επιθυμία για άμεση κατάληψη της εξουσίας. Δυστυχώς, μόνο συνταγματικοί κανόνες μπορούν να οριοθετήσουν αμφότερες.

Και εδώ όμως οι τροποποιήσεις πρέπει να σεβαστούν βασικά χαρακτηριστικά της συνταγματικής τάξης: ωριμότητα, διάρκεια, συναίνεση. Να πολλαπλασιάσουμε τις εκλογικές αναμετρήσεις εντάσσοντας το πρόσωπο του προέδρου σε διχαστικό εκλογικό παιχνίδι δεν είναι διέξοδος. Μπορούμε να σκεφτούμε πιο ώριμα, προβλέποντας κατ' αρχάς την παράταση της θητείας του απερχόμενου προέδρου για μέσο διάστημα (π.χ. έως τις επόμενες βουλευτικές εκλογές με μέγιστο όριο το ένα έτος).

Αντίστοιχα, λελογισμένη ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του προέδρου είναι επιθυμητή. Όχι για να καταστεί μέρος του πολιτικού παιχνιδιού. Αλλά για να εγγυάται την ανεξαρτησία των θεσμών και, οριακά, να θέτει το πολιτικό σύστημα ενώπιον των ευθυνών του. Τέτοια αρμοδιότητα μπορεί να είναι η επιλογή των προέδρων των ανώτατων δικαστηρίων (οι αντιπρόεδροι μπορούν να επιλέγονται από τις οικείες ολομέλειες).

Τρίτον, υπάρχουν διατάξεις που αφορούν στο περιεχόμενο της δημόσιας πολιτικής. Ζητούμενο είναι πώς θα απεγκλωβίσουμε τη δημιουργικότητα της κοινωνίας από τις σισύφειες προοπτικές που της επιφυλάσσει ένα αμεταρρύθμιστο κράτος. Προς τούτο όμως απαιτείται συναίνεση. Δεν είναι ρόλος του Συντάγματος να κατοχυρώνει ιδεολογικές νίκες.

Ας λάβουμε ως παράδειγμα το άρθρο 16. Οι διατάξεις του για την ανώτατη εκπαίδευση κρίνονται από πολλούς αναχρονιστικές. Το ίδιο συμβαίνει, για πολλούς άλλους, σχετικά με τη διάταξη για τον ρόλο της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη θρησκευτικής συνείδησης και την ερμηνεία που έχουν δώσει τα δικαστήρια. Είναι τέτοια η απόσταση που χωρίζει τις δύο πλευρές, ώστε πολλοί ένθεν κακείθεν θα προτιμούσαν να μην αλλάξει τίποτε.

Η ώριμη αντιμετώπιση προκρίνει τη σύγκλιση σε μετριοπαθείς οδούς: το άνοιγμα σε μη κρατικές πανεπιστημιακές δομές να συνοδευθεί με αποκλεισμό του κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η βασική εκπαίδευση έχει ως πρωταρχικό (και όχι συντρέχοντα) ρόλο να μας καθιστά ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, σε αυτό το πλαίσιο, οφείλει να λαμβάνει υπόψη τον πολιτισμικό περίγυρο και την επικρατούσα στην Ελλάδα θρησκεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Γιατί ο μαξιμαλισμός σε ένα κείμενο που έχει ως αποστολή να αποτελέσει τη βάση της πολιτικής ενότητας ελεύθερων και ίσων πολιτών; Η αναθεωρητική διαδικασία παρέχει ευκαιρίες, θέτει όμως και ευθύνες.

Πηγή: «Τα Νέα», 17/10/2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική

Γιώργος Γεραπετρίτης, Καθηγητής Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών

Στην Ελλάδα, για λόγους μείζονος ιστορικού συμβολισμού, το Σύνταγμα προσέλαβε ιστορικά οιονεί μεταφυσικές διαστάσεις, είτε ως λαϊκό αίτημα είτε ως τελευταίο καταφύγιο έναντι των αυθαιρεσιών της κρατικής εξουσίας. Αρκεί κάποιος να θυμηθεί την 3η Σεπτεμβρίου 1844, το αίτημα για συντακτική Βουλή το 1911, το σύνθημα «114» το 1965-66 και την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1974 με τη λογική ότι «η δημοκρατία δικαίω ουδέποτε κατελύθη». Εντούτοις, η ιδεολογική αυτή σημασία του Συντάγματος έχει υποχωρήσει απέναντι σε πολιτικές σκοπιμότητες. Με τον τρόπο αυτό, η αναθεώρηση ανασύρεται όταν ο πολιτικός χρόνος το επιβάλλει είτε για την αλλαγή της πολιτικής ατζέντας, είτε για τη συσπείρωση των κυβερνώντων, είτε για την πρόκληση τεχνητών διαχωριστικών γραμμών.

Ερμηνεύοντας, με κάποιον βαθμό υποκειμενικότητας, τις αναθεωρητικές θέσεις που έχουν εκφράσει οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου φαίνεται να υπάρχουν τρεις κατηγορίες διατάξεων. Η πρώτη κατηγορία είναι οι ώριμες διατάξεις, στις οποίες φαίνεται να υπάρχει σύγκλιση τόσο για την ανάγκη αναθεώρησης όσο και, σε γενικές γραμμές, για το περιεχόμενό της, όπως για παράδειγμα η ευθύνη των βουλευτών και των υπουργών (με την περιστολή των προνομίων), η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας και ο διαχωρισμός της από τις εθνικές εκλογές, ο τρόπος επιλογής των ανώτατων δικαστών και η απεξάρτησή της από τη βούληση της κυβερνητικής πλειοψηφίας. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν διατάξεις στις οποίες υπάρχει σύγκλιση για την ανάγκη αναθεώρησης, αλλά διαφωνία στο περιεχόμενό της, όπως το ασφαλές επενδυτικό περιβάλλον και οι αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με την κυβερνητική πλειοψηφία να εμφορείται από κρατισμό (π.χ. κρατικό μονοπώλιο ύδρευσης και υδάτων, ενόσω ήδη υπάρχει πρόβλεψη και ενωσιακή υποχρέωση για ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ) και την αντιπολίτευση να διατυπώνει περισσότερο φιλελεύθερες και καινοτόμες προτάσεις. Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν διατάξεις στις οποίες δεν υπάρχει σύγκλιση ούτε καν για να τεθούν σε αναθεώρηση από την παρούσα Βουλή, όπως το άρθρο 16 για το μονοπώλιο στην Ανώτατη Παιδεία και το άρθρο 3 για τις σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας.

Δυστυχώς, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν φαίνεται να υφίστανται σήμερα οι πολιτικές προϋποθέσεις για μια αναθεώρηση διαβουλευτική, ορθολογική και γενναία, όπως η χώρα έχει ανάγκη. Οδεύουμε κατά τούτο σε μια αναθεώρηση που θα κινείται στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή και θα αποτελέσει περισσότερο αντικείμενο πολιτικής αντιπαράθεσης παρά ουσιαστικής συζήτησης για την αναδιάρθρωση θεσμών που πλέον έχουν καταστεί αναχρονιστικοί. Για τον λόγο αυτό θεωρώ ότι το πολιτικό προσωπικό της χώρας θα πρέπει να παραμερίσει τις συνταγματικές πομφόλυγες περί Συντακτικής Συνέλευσης που θα καταλύσει το Σύνταγμα για να δημιουργήσει ένα νέο, περί συνταγματικού δημοψηφίσματος το οποίο συνιστά ωμή καταστρατήγηση της αναθεωρητικής διαδικασίας και περί ενός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Συντάγματος της ευτυχίας που θα διασφαλίζει με τρόπο εικονικό ό,τι η πραγματικότητα έχει στερήσει στον λαό. Απαιτείται ευθυκρισία και αυτοκριτική για ένα νέο μοντέλο που θα απελευθερώνει το δυναμικό της χώρας, με διατάξεις πρακτικές και ωφέλιμες προς την κατεύθυνση της πολιτικής κανονικότητας, της ασφάλειας και σταθερότητας και της αναπτυξιακής προοπτικής. Η ευθύνη απέναντι στις επόμενες γενιές από μια αποτυχημένη αναθεωρητική πρωτοβουλία είναι μεγάλη και όλοι, πολιτικό προσωπικό και επιστημονική κοινότητα, θα κριθούμε με αυστηρότητα.

Πηγή: «Τα Νέα», 16/10/2018

Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς

Νίκος Αλιβιζάτος, Ομότιμος καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συμπληρώθηκαν προχθές 60 χρόνια από την έναρξη της ισχύος του γαλλικού συντάγματος (5.10.1958). Και ενώ όλοι πίστευαν ότι γνωρίζουμε τα πάντα για την κατάρτισή του από τον στρατηγό Ντε Γκωλ και τους συνεργάτες του, σε χρόνο ρεκόρ μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα που τον έφερε στην εξουσία τον Μάιο του 1958, αποκαλύφθηκε πρόσφατα η συμβολή ενός άγνωστου πρωταγωνιστή. Επρόκειτο για έναν πάρεδρο του γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας ο οποίος, ως σύμβουλος του τότε υπουργού Δικαιοσύνης και μετέπειτα πρωθυπουργού Μισέλ Ντεμπρέ, ήταν ο συντάκτης των περισσότερων διατάξεών του (Le Monde, 28.9.2018).

Συμπτωματικά, αντίστοιχο ρόλο φαίνεται πως έπαιξε και σε εμάς, τον Δεκέμβριο του 1974, ένας πάρεδρος του ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας, ως άτυπος σύμβουλος του Κωνσταντίνου Τσάτσου, στην πρώτη φάση της κατάρτισης του δικού μας Συντάγματος. Εκείνες τις μέρες, παρά την παρουσία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, δεν ήταν ακόμη ξεκάθαρο αν στο νέο Σύνταγμα θα αποτυπώνονταν οι απόψεις της φιλελεύθερης μερίδας της Νέας Δημοκρατίας ή της λαϊκής Δεξιάς.

Παρότι η αποκάλυψη των παρασκηνίων σημαντικών ιστορικών στιγμών έχει γαργαλιστικό ενδιαφέρον, δεν είναι αυτός ο λόγος που θυμίζω σήμερα την επέτειο του γαλλικού συντάγματος. Είναι γιατί, όπως όλα δείχνουν, βρισκόμαστε στις παραμονές μιας φιλόδοξης πρωτοβουλίας της κυβέρνησης να αναθεωρήσει το δικό μας Σύνταγμα. Θα ήταν λοιπόν χρήσιμη μια αναδρομή στην 60χρονη γαλλική εμπειρία. Γιατί, Ελλάδα και Γαλλία έχουν ένα ακόμη κοινό χαρακτηριστικό: τη ροπή προς τον διχασμό, που μάταια επιχειρούν να αμβλύνουν με τα συντάγματά τους.

Με το σύνταγμα του 1958, ο στρατηγός Ντε Γκωλ ίδρυσε ένα νέο πολίτευμα, καινούργιο όχι μόνο για τη Γαλλία, αλλά και για την ιστορία των πολιτευμάτων: το ημιπροεδρικό. Σε αυτό συνυπάρχουν ο πρόεδρος, που εκλέγεται απευθείας από τον λαό, και ο πρωθυπουργός. Αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στα προεδρικά καθεστώτα, η κυβέρνηση πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής, η οποία μπορεί και να την αποσύρει οποτεδήποτε. Στη Γαλλία, τον πρωθυπουργό και τους υπουργούς επιλέγει ο πρόεδρος, ο οποίος μπορεί επιπλέον να διαλύει τη Βουλή και να

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

προκηρύσσει δημοψήφισμα. Είναι, τέλος, υπεύθυνος για την άσκηση της εξωτερικής και της αμυντικής πολιτικής της χώρας. Δεν είναι συνεπώς τυχαίο ότι αυτός μετέχει στα Συμβούλια Κορυφής της Ε.Ε. και όχι ο πρωθυπουργός.

Όπως γρήγορα φάνηκε, χωρίς καλή συνεργασία προέδρου και πρωθυπουργού, το ημιπροεδρικό πολίτευμα δεν μπορεί να λειτουργήσει αποδοτικά. Στη Γαλλία ειδικά, έπρεπε να μεσολαβήσουν τρεις ατυχείς «συγκατοικήσεις», για να αναθεωρηθεί το σύνταγμα, το 2000, ώστε οι θητείες προέδρου και Βουλής κατά το δυνατόν να συμπίπτουν.

Από το 1958, το γαλλικό σύνταγμα αναθεωρήθηκε 24 φορές. Εκτός από την άμεση εκλογή του προέδρου (1962) και το λεγόμενο *quinquennat* (2000), σπουδαίες ήταν και οι πρωτοβουλίες σε ένα θέμα-ταμπού: τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων. Εδώ, οι αναθεωρήσεις του 1974 και του 2008 ευθυγράμμισαν τη Γαλλία με τα ισχύοντα στις υπόλοιπες μεγάλες δημοκρατίες.

Τα τελευταία 30 χρόνια, το ημιπροεδρικό πολίτευμα ζει μεγάλες δόξες. Με διαφοροποιήσεις από χώρα σε χώρα, το υιοθέτησαν σχεδόν όλες οι πρώην λαϊκές Δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης, για ευνόητους λόγους: μετά την τραυματική εμπειρία του κομμουνισμού, προείχε να αποτραπεί η ανάδειξη νέων «ισχυρών ανδρών». Η επιβεβλημένη συνύπαρξη προέδρου και πρωθυπουργού αυτήν ακριβώς τη σκοπιμότητα εξυπηρετούσε. Είχε όμως αντιφατικά αποτελέσματα. Διότι ο δικεφαλισμός ούτε τη λήψη κρίσιμων αποφάσεων διευκόλυνε (βλ. Ρουμανία, Βουλγαρία) ούτε την ανάδειξη του κ. Ορμπαν απέτρεψε.

Πού στέκεται σήμερα η Ελλάδα μπροστά σε αυτές τις εξελίξεις; Θα πρέπει, εν πρώτοις, να διευκρινισθεί ότι οι φόβοι που αρχικά διατυπώθηκαν ότι το Σύνταγμα του 1975 καθιερώνει ένα «καισαρικό» πολίτευμα γρήγορα διαψεύσθηκαν. Οι λεγόμενες «υπερεξουσίες» του Προέδρου (παύση της κυβέρνησης, διάλυση της Βουλής, προκήρυξη δημοψηφίσματος) δεν ήταν τόσες ώστε να αλλοιωθεί ο κοινοβουλευτικός χαρακτήρας του πολιτεύματος. Δεν εφαρμόστηκαν άλλωστε ποτέ προτού καταργηθούν επισήμως, ούτε καν στην πρώτη συγκατοίκηση Καραμανλή - Παπανδρέου, το 1981-85. Με την αναθεώρηση του 1986, επιβεβαιώθηκε ο πρωθυπουργοκεντρικός χαρακτήρας του πολιτεύματος, με ένα σοβαρό έλλειμμα ωστόσο: την απουσία σοβαρών θεσμικών αντιβάρων (όπως π.χ. δεύτερη Βουλή ή Συνταγματικό Δικαστήριο). Η έλλειψη αυτή, σε συνδυασμό με την κομματική χειραγώγηση των περισσότερων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (συνδικάτα, πανεπιστήμια κ.ά.), δεν εμπόδισε συμπαγείς κομματικές πλειοψηφίες να συμπεριφερθούν αλαζονικά και προπάντων αυθαίρετα. Έχει κανείς την εντύπωση ότι, αν δεν υπήρχε το Συμβούλιο της Επικρατείας –το σημαντικότερο ανάχωμα στην παντοδυναμία των κυβερνώντων στις μέρες μας– τα φαινόμενα αυτά θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε επικίνδυνες καταστάσεις.

Εύλογα, βέβαια, θα μπορούσε κάποιος να αντιτάξει ότι, όσον αφορά τουλάχιστον την οικονομική πολιτική, στη μεταμνημονιακή Ελλάδα, οι δανειστές μας λειτουργούν κατεξοχήν ως αντίβαρο. Δεν χρειάζονται συνεπώς να θεσπισθούν άλλα. Ο αντίλογος όμως είναι ότι τα κρίσιμα πεδία για τα οποία η τρόικα δεν έχει λόγο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

είναι πολλά (παιδεία, υγεία, ασφάλεια). Από την άλλη, αλίμονο στη χώρα που θα ανέθετε σε ξένους να την νταντεύουν όταν κάνει αταξίες!

Η ενδυνάμωση του Προέδρου της Δημοκρατίας, είτε άμεσα, με την καθιέρωση της άμεσης εκλογής του, είτε έμμεσα, με την ουσιαστική ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του, θα ήταν κατά τη γνώμη μου λάθος. Διότι, στην Ελλάδα, λόγω έλλειψης συναινετικής παράδοσης, ο δικεφαλισμός όποτε επιχειρήθηκε απέτυχε παταγωδώς, όχι μόνο στην πολιτική, αλλά και στις επιχειρήσεις. Αλλού συνεπώς και όχι στο γαλλικό μοντέλο θα πρέπει να αναζητηθούν οι λύσεις.

Υπάρχουν αρκετά ζητήματα για τα οποία η ανάγκη συνταγματικών αλλαγών έχει ωριμάσει. Για παράδειγμα, μετά τις εμπειρίες του 2009 και του 2014, είναι φανερό ότι η θητεία της Βουλής πρέπει να αποσυνδεθεί από την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η ποινική ευθύνη των υπουργών, η βουλευτική ασυλία, η επιλογή των προέδρων των Ανώτατων Δικαστηρίων και των Ανεξάρτητων Αρχών είναι επίσης θέματα για τα οποία όλοι συμφωνούμε ότι κάτι πρέπει να αλλάξει. Διαφωνούμε, εν τούτοις, στις λύσεις που θα πρέπει να δοθούν.

Το ότι ο τρόπος που προβλέπει το ισχύον Σύνταγμα για την αναθεώρησή του (άρθρο 110) δεν επιτρέπει στην παρούσα Βουλή να δεσμεύσει την επόμενη για το περιεχόμενο της αναθεώρησης δεν θα πρέπει να λειτουργήσει αποτρεπτικά.

Παρά τις περί του αντιθέτου ενδείξεις, θέλω να πιστεύω ότι μπορεί να υπάρξουν οι ελάχιστες αναγκαίες συναινέσεις. Οχι μόνο γιατί το χρωστάμε σε έναν καταταλαιπωρημένο λαό. Αλλά γιατί είναι ζήτημα κοινής λογικής.

Πηγή: «Η Καθημερινή», 8/10/2018

Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες

Δημήτρης Π. Παπαγγελόπουλος, Αναπληρωτής Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Για τη Δικαιοσύνη και την ανεξαρτησία της από οποιαδήποτε παρέμβαση ή προσπάθεια χειραγώγησής της έχουν ειπωθεί και γραφτεί πάρα πολλά.

Στη συντριπτική πλειονότητά τους είναι απολύτως ειλικρινή και εκφράζουν τη βαθιά αγωνία όλων – εισαγγελέων, δικαστών, του υπόλοιπου νομικού κόσμου και κυρίως του ελληνικού λαού, που διψάει για ισονομία και πλήρη διαφάνεια στην απονομή της δικαιοσύνης. Υπάρχουν όμως φωνές και γραφίδες απροκάλυπτα ανειλικρινείς και εμφανώς υποκριτικές. Αυτό συνήθως γίνεται εξαιτίας πολιτικών, οικονομικών και λοιπών σκοπιμοτήτων.

Με τις σκέψεις – προτάσεις που θα εκθέσω ακολούθως εν συντομία θεωρώ ότι, όχι μόνο προάγεται περαιτέρω η υπάρχουσα θεσμική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών, αλλά θα αποκαλυφθούν από τη στάση που θα κρατήσουν και οι υποκριτές, που υπεραμύνονται δήθεν της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, αλλά δεν διστάζουν να επιχειρούν να την επηρεάσουν ή και να τη χειραγωγήσουν σύμφωνα με τα συμφέροντά τους – πολιτικά ή οικονομικά.

Η λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών είναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσβών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

απολύτως κατοχυρωμένη και από το Σύνταγμα (άρθρο 87) αλλά και από άλλες διατάξεις (κυρίως του Οργανισμού των Δικαστηρίων). Εναπόκειται, λοιπόν, στους ίδιους τους δικαστικούς λειτουργούς να αποκρούσουν με ευκολία οποιαδήποτε προσπάθεια πολιτικής παρέμβασης.

Όμως η εμπειρία που απέκτησα εδώ και περίπου σαράντα χρόνια -στην αρχή ως νεαρός δικηγόρος, στη συνέχεια ως εισαγγελέας και, τέλος, ως αναπληρωτής υπουργός Δικαιοσύνης- μου επιτρέπει να θέσω προς συζήτηση κάποιες προτάσεις, ενδεχομένως τολμηρές, που θα θωρακίσουν ακόμα περισσότερο την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης. Οι πρόεδροι κι οι αντιπρόεδροι των ανωτάτων δικαστηρίων και ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου να μην εκλέγονται από την εκάστοτε κυβέρνηση, αλλά από τους ίδιους τους συναδέλφους τους, όλων των βαθμών, με μυστική ψηφοφορία. Επειδή ίσως το πολιτικό σύστημα δεν είναι ώριμο για μια τέτοια ριζική αλλαγή, υπάρχει και ενδιάμεση λύση: το Υπουργικό Συμβούλιο να επιλέγει την ηγεσία της Δικαιοσύνης μεταξύ τριών που θα έχουν προεπιλεγεί με μυστική ψηφοφορία των συναδέλφων τους όλων των βαθμών.

Κανένας δικαστικός λειτουργός να μην μπορεί να τοποθετηθεί πρόεδρος ή μέλος Ανεξάρτητης Αρχής αν δεν παρέλθει τουλάχιστον διετία από την αποχώρησή του λόγω συνταξιοδότησης ή παραίτησης από το δικαστικό σώμα.

Κανένας δικαστικός λειτουργός να μην συμμετέχει σε ψηφοδέλτιο επικρατείας πολιτικού κόμματος, αν δεν έχει παρέλθει ικανό χρονικό διάστημα ενός έως δύο ετών από την αποχώρησή του από το Σώμα. Να του παρέχεται όμως το δικαίωμα να είναι υποψήφιος σε οποιαδήποτε εκλογική διαδικασία στην οποία τίθεται στην κρίση του κυρίαρχου λαού, ο οποίος μπορεί να επιδοκιμάσει ή να αποδοκιμάσει μια τέτοια υποψηφιότητα.

Με τον τρόπο αυτό δεν θα επαναληφθούν νοσηρά φαινόμενα του πρόσφατου παρελθόντος, όπως να παραιτείται ανώτατος δικαστής και την επομένη να ηγείται του ψηφοδελτίου επικρατείας πολιτικού κόμματος και στη συνέχεια να γίνεται και υπουργός. Εντελώς υποκριτικά δε και προσβλητικά για τη νοημοσύνη και τη μνήμη του ελληνικού λαού, το κόμμα αυτό με πρωταγωνιστή τον ίδιο ανώτατο δικαστή και μετέπειτα βουλευτή Επικρατείας και υπουργό, χωρίς ντροπή και με ιερή αγανάκτηση δήθεν, κατήγγελλε για μεγάλο χρονικό διάστημα τη σημερινή κυβέρνηση για εντελώς διαφορετική περίπτωση ανώτατης δικαστικής λειτουργού, η οποία, αφού συνταξιοδοτήθηκε κανονικά, ανέλαβε αμισθί τιμητική θέση.

Να διευρύνουμε τον θεσμό του αυτοδιοίκητου στη Δικαιοσύνη, θεσμό που αποτελεί δημοκρατική κατάκτηση, όχι μόνο των δικαστικών λειτουργών, αλλά, για προφανείς λόγους, και του ελληνικού λαού.

Εδώ θα πρέπει να ξαναδούμε τον θεσμό του Οικονομικού Εισαγγελέα και του Εισαγγελέα κατά της Διαφθοράς, που δημιουργήθηκαν τα χρόνια της μνημονιακής κατοχής και αποτελούν, κατά την άποψή μου, εκτροπή από τον δημοκρατικό θεσμό του αυτοδιοίκητου. Αυτό συμβαίνει γιατί οι πλέον σοβαρές υποθέσεις αφαιρούνται από τον κατά τόπο και καθ' ύλην αρμόδιο εισαγγελέα, ο οποίος στις μεγάλες Εισαγγελίες εκλέγεται από τους

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

συναδέλφους του. Προβληματίζομαι πολύ γι' αυτό το θέμα και σύντομα προτίθεμαι να αναλάβω σχετική νομοθετική πρωτοβουλία, αν όχι για την κατάργησή τους, τουλάχιστον για τον τρόπο επιλογής όσων υπηρετούν στις Εισαγγελίες αυτές (εισαγγελείς – αναπληρωτές – επίκουροι) και για τη διάρκεια παραμονής τους στις θέσεις αυτές.

Να ληφθεί πρόνοια ώστε σε θέσεις σημαντικές ή προβεβλημένες να εναλλάσσονται οι εισαγγελικοί και δικαστικοί λειτουργοί και να μην ανακυκλώνονται τα ίδια πρόσωπα. Χωρίς καμία αμφιβολία, η ανανέωση των προσώπων εξασφαλίζει νέες ιδέες και μεγαλύτερο ζήλο, αποτρέποντας παράλληλα την ευνοιοκρατία αλλά και άλλες προφανείς παθογένειες.

Ενόψει της Συνταγματικής Αναθεώρησης δίδεται στο πολιτικό σύστημα η ευκαιρία να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης. Με ενδιαφέρον περιμένω τις απόψεις των πολιτικών κομμάτων, των δικαστικών ενώσεων, που δεν πρέπει να λησμονούμε την επιστημονική αποστολή τους, και όλου του νομικού κόσμου. Αυτά τα λίγα προς το παρόν, ελλείψει χώρου στη φιλόξενη εφημερίδα σας. Σύντομα θα επανέλθω και θα θέσω σε δημόσιο διάλογο περισσότερα και εκτενέστερα.

Πηγή: «Νέα Σελίδα», 30/9/2018

Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση

Χάρης Τσιλιώτης, Επίκουρος Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η διαδικασία κύρωσης μίας διεθνούς συμφωνίας, όπως αυτή των Πρεσπών, διέπεται καταρχήν από το άρθρο 28 παρ. 1 Σ που προβλέπει τις έννομες συνέπειες της κύρωσης στην εσωτερική έννομη τάξη. Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στις παρ. 2 και 3 του ίδιου άρθρου, η κύρωση μίας διεθνούς συνθήκης ή συμφωνίας επέρχεται με την συνήθη δικαιοπαγωγική διαδικασία, δηλ. ψήφιση από την Βουλή κατά την τακτική κοινοβουλευτική διαδικασία σύμφωνα με τα άρθρα 70 επ. Σ και την συνήθη πλειοψηφία του άρθρου 67 εδ. α' Σ, δηλ. την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων στην ψηφοφορία Βουλευτών, καθώς και έκδοση και δημοσίευση του κυρωτικού της συνθήκης σχεδίου νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Εάν η συνθήκη αυτή προβλέπει αναγνώριση αρμοδιοτήτων σε όργανα διεθνών οργανισμών τότε εφαρμόζεται η παρ. 2 του άρθρου 28 Σ, που απαιτεί την κύρωση με αυξημένη πλειοψηφία των 3/5 του όλου αριθμού των Βουλευτών, δηλ. τουλάχιστον 180 Βουλευτές, ενώ εάν με την συνθήκη αυτή επιβάλλονται περιορισμοί στην άσκηση της εθνικής κυριαρχίας απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών, δηλ. τουλάχιστον 151.

Δεδομένου ότι η Συνθήκη των Πρεσπών επ' ουδενί προβλέπει αναγνώριση αρμοδιοτήτων σε διεθνείς οργανισμούς, δεν τίθεται θέμα κύρωσής της με την πλειοψηφία των 3/5. Λόγω της συστατικής ερμηνείας που έχει γίνει από την πολιτική πρακτική και μέρος της θεωρίας στην έννοια «περιορισμοί στην άσκηση της εθνικής κυριαρχίας» δεν νομίζω ότι η Συνθήκη των Πρεσπών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

προβλέπει τέτοιους περιορισμούς που να απαιτούν για την κύρωσή της την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών. Παρ' όλα αυτά κάνω την πολιτική εκτίμηση με βάση τα μέχρι τώρα πολιτικά δεδομένα και τον υπάρχοντα συσχετισμό δυνάμεων στην Βουλή ότι η Συμφωνία αυτή εάν έρθει στην παρούσα Βουλή θα υπερψηφιστεί με πλειοψηφία άνω των 151 Βουλευτών, ακόμη κι αν ορισμένοι ή και όλοι οι Βουλευτές των ANEL την καταψηφίσουν. Αυτή λοιπόν είναι η μία κοινοβουλευτική πλειοψηφία που αναζητά το κυβερνών κόμμα και ο Πρωθυπουργός και απ' ό,τι φαίνεται την εξασφαλίζει.

Επειδή, όμως, ο Πρόεδρος των ANEL και Υπουργός Εθνικής Άμυνας Π. Καμμένος έχει δηλώσει ότι σε περίπτωση που έρθει η Συμφωνία προς κύρωση από την Βουλή όχι μόνο θα την καταψηφίσει αλλά θα αποχωρήσει από την Κυβέρνηση, ερωτάται τι θα συμβεί σε αυτήν την περίπτωση με την τύχη της Κυβέρνησης, δεδομένου ότι η Συμφωνία θα έχει υπερψηφιστεί με την ως άνω πλειοψηφία. Η απάντηση είναι ότι η υπερψήφιση της Συμφωνίας είναι καταρχήν άσχετη με την έκφραση της εμπιστοσύνης της Βουλής προς την Κυβέρνηση, διότι οι διαδικασίες κύρωσης μίας διεθνούς συμφωνίας και της παροχής ψήφου εμπιστοσύνης ή της πρότασης δυσπιστίας είναι ξεχωριστές και διακριτές μεταξύ τους. Η πρώτη ρυθμίζεται από τις παραπάνω διατάξεις, η δεύτερη ρυθμίζεται από το άρθρο 84 Σ. Κατά συνέπεια ο Πρωθυπουργός χρειάζεται σε αυτή την περίπτωση μία δεύτερη πλειοψηφία.

Το άρθρο 84 Σ προβλέπει δύο διαδικασίες για την έκφραση ή μη της εμπιστοσύνης της Βουλής προς την Κυβέρνηση. Η μία καθορίζεται από τις παρ. 1 και 6 εδ. α' που αφορά την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης, την οποία ζητά η ίδια η Κυβέρνηση, κάτι που δεν αναμένεται να κάνει ο Πρωθυπουργός και θεωρώ ότι δεν είναι υποχρεωμένος να κάνει και η άλλη κατά τις παρ. 2, 3 και 6 εδ. β' του ιδίου άρθρου που προβλέπει την υποβολή πρότασης δυσπιστίας εκ μέρους της Βουλής, δηλ. της Αντιπολίτευσης. Στην πρώτη περίπτωση απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων Βουλευτών, αρκεί να μην είναι μικρότερη των 2/5 του όλου αριθμού των Βουλευτών, δηλ. 120, στην δεύτερη περίπτωση η αποδοχή της πρότασης δυσπιστίας απαιτεί την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών, δηλ. 151.

Στην περίπτωση, που οι ANEL αποχωρήσουν από την Κυβέρνηση, θα πρέπει να ξεκαθαρισθεί εάν αποσύρουν την εμπιστοσύνη τους από την Κυβέρνηση ή εάν απλά αποχωρούν χωρίς, όμως, να αποσύρουν την εμπιστοσύνη τους. Στην περίπτωση αποχώρησης των ANEL από την Κυβέρνηση αναμένεται ότι θα κατατεθεί πρόταση δυσπιστίας από την Αντιπολίτευση. Στην πρώτη περίπτωση ο ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να αναζητήσει αλλού «πρόθυμους» Βουλευτές που θα τον στηρίξουν για να διατηρήσει την «δεδηλωμένη» καθότι εάν οι ψήφοι των Βουλευτών των ANEL αθροισθούν στις ψήφους του συνόλου των Βουλευτών της Αντιπολίτευσης καθιστούν την Κυβέρνηση μειοψηφική, οπότε σε περίπτωση υποβολής πρότασης δυσπιστίας εκ μέρους της Αντιπολίτευσης αναμένεται αυτή να γίνει δεκτή και να αποδοκιμασθεί η Κυβέρνηση, οπότε θα πάμε αναγκαστικά σε εκλογές κατά το άρθρο 38 παρ. 1 Σ σε συνδυασμό με το άρθρο 37 παρ. 2-4 Σ. Το ενδεχόμενο αυτό θεωρείται ελάχιστα έως καθόλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

πιθανό.

Στην δεύτερη περίπτωση μπορεί οι ΑΝΕΛ να αποχωρήσουν από την Κυβέρνηση αλλά να συνεχίσουν να την στηρίζουν, οπότε αριθμητικά δεν αλλάζει κάτι στον υπάρχοντα συσχετισμό και η μονοκομματική Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ πλέον θα συνεχίσει να απολαμβάνει της πλήρους εμπιστοσύνης της Βουλής με πλειοψηφία άνω των 151 Βουλευτών. Υπάρχει και ένα ενδεχόμενο οι Βουλευτές των ΑΝΕΛ ή κάποιοι από αυτούς να παράσχουν ανοχή προς την Κυβέρνηση, απέχοντας από την ψηφοφορία ενδεχόμενης πρότασης δυσπιστίας ή ψηφίζοντας «παρών», οπότε σε αυτήν την περίπτωση η πρόταση δεν μπορεί να γίνει δεκτή, διότι δεν θα έχει συγκεντρώσει τις 151 ψήφους, ακόμη κι αν υπέρ της Κυβέρνησης ψηφίσουν λιγότεροι από 151 Βουλευτές, πάντοτε με βάση τον υπάρχοντα συσχετισμό των κοινοβουλευτικών δυνάμεων και η μονοκομματική Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ πλέον θα συνεχίσει να υφίσταται ως Κυβέρνηση μειοψηφίας.

Τα παραπάνω σενάρια δεν τα θεωρώ ιδιαίτερα πιθανά. Πιο πιθανό θεωρώ το ενδεχόμενο ότι στην περίπτωση αυτή, που κατά την γνώμη μου θα είναι αποτέλεσμα συμπαιγνίας με τον σημερινό κυβερνητικό του εταίρο, δεν θα γίνει τίποτε από τα παραπάνω και ο Πρωθυπουργός θα επικαλεστεί εξαιρετικής σημασίας εθνικό θέμα (το Μακεδονικό εν προκειμένω) και θα κάνει χρήση του άρθρου 41 παρ. 2 Σ και θα πάει σε πρόωρες εκλογές, είτε έχει κυρωθεί η Συμφωνία από την παρούσα Βουλή, είτε την αφήσει για την επόμενη και την επόμενη κυβερνητική πλειοψηφία, κάτι που δεν αποκλείω καθόλου.

Πηγή: «meaculpa.gr», 4/10/2018

Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο

Πέτρος Ι. Παραράς, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Επίτιμος Αντιπρόεδρος ΣτΕ

Χάρης Τσιλιώτης, Επίκουρος Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Με αφορμή τις δηλώσεις του απελθόντος Υπ. Εξ. Ν. Κοτζιά, κατά την πρόσφατη τελετή παράδοσης-παραλαβής στο Υπουργείο Εξωτερικών, ότι επίκειται επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης της χώρας μας στο Ιόνιο πέλαγος και ότι είναι έτοιμα τα σχετικά Διατάγματα, θέλουμε να εκθέσουμε τα ακόλουθα.

Η αιγιαλίτιδα ζώνη ή χωρικά ύδατα ανήκει, μαζί με το χερσαίο έδαφος και τα ύδατα επ' αυτού (λίμνες, ποταμοί), το υπέδαφος, τα θαλάσσια εσωτερικά ύδατα και τον υπερκείμενο του χερσαίου και θαλασσίου εδάφους εναέριο χώρο, στο έδαφος υπό ευρεία έννοια, είναι η Επικράτεια μιας χώρας. Η αιγιαλίτιδα ζώνη περιλαμβάνει και τον υποθαλάσσιο χώρο μαζί με τον βυθό και το υπέδαφος του βυθού. Οποιαδήποτε μεταβολή στο πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης αποτελεί μεταβολή των ορίων της Επικράτειας. Για το πώς επέρχεται η μεταβολή αυτή, το άρθρο 27 παρ. 1 Σ. 75 ορίζει ότι «καμία μεταβολή στα όρια της Επικράτειας δεν μπορεί να γίνει χωρίς νόμο, που ψηφίζεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών». Η διάταξη είναι τόσο αυστηρή που περιέχει όχι απλά επιτακτικό αλλά απαγορευτικό κανόνα δικαίου («καμία μεταβολή ...»).

Σε αντίθεση με τα Συντάγματα του 1927 και του 1952 που

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσβών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

απαιτούσαν την έκδοση απλώς «νόμου», που θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι και ουσιαστικός, δηλ. διάταγμα κατ' εξουσιοδότηση τυπικού νόμου, το Σ 75 απαιτεί οπωσδήποτε τυπικό νόμο, αφού αξιώνει την ψήφιση αυτού με την αυξημένη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, δηλ. τουλάχιστον 151 βουλευτές, άρα αποκλείει την εξουσιοδότηση. Κατά συνέπεια, η όποια αλλαγή στα όρια της Επικράτειας, και βέβαια και του πλάτους της αιγιαλίτιδας ζώνης, δεν μπορεί να γίνει με διάταγμα κατόπιν εξουσιοδότησης τυπικού νόμου, αφού κάτι τέτοιο ρητά απαγορεύεται στο άρθρ. 27 παρ. 1 Σ 75, ώστε η όποια εξουσιοδότηση ισχύει για το θέμα αυτό θα είναι αντισυνταγματική. Άλλως, το άρθρο 27 παρ. 1 Σ αποτελεί *lex specialis* σε σχέση προς το άρθρο 43 παρ. 2 Σ.

Ειδικότερα, το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθορίστηκε στα 6 ναυτικά μίλια με το άρθρο μόνο του ΑΝ 230/1936, ο οποίος όμως δεν προέβλεπε τίποτα για τη μεταβολή του. Με το άρθρο 139 του Κώδικα Δημ. Ναυτικού Δικαίου (ΚΔΝΔ), που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του ΝΔ 187/1973, επαναλήφθηκε το πλάτος των 6 ν.μ., πλην όμως προβλέφθηκε η δυνατότητα μεταβολής του με Διάταγμα κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Όμως, το ΝΔ 187/1973 απηχεί προγενέστερο του ισχύοντος Συντάγματος δίκαιο και παραμένει σε ισχύ, με την προϋπόθεση ότι δεν αντίκειται στο ισχύον Σύνταγμα (πρβλ. άρθρο 111 παρ. 1 Σ). Άρα, το άρθρο 139 ΚΔΝΔ, στο μέτρο που προβλέπει εξουσιοδότηση για τη μεταβολή του πλάτους της αιγιαλίτιδας ζώνης, που συνιστά μεταβολή των ορίων της Επικράτειας κατά το άρθρο 27 παρ. 1 Σ, αντίκειται στο τελευταίο για τους ανωτέρω λόγους.

Στα παραπάνω ουδέν αλλάζει το άρθρο 191 του Κώδικα Αεροπορικού Δικαίου, που κυρώθηκε με το άρθρο Πρώτο του Ν. 1815/1988, και ορίζει, προφανώς υπό την επίδραση της διάταξης του ΚΔΝΔ, ότι για τον καθορισμό του ελληνικού εναερίου χώρου η έκταση των χωρικών υδάτων ορίζεται με διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Αυτή όμως η διάταξη είναι αντίθετη στο άρθρο 27 παρ. 1 Σ, στο μέτρο που προβλέπει μεταβολή της Επικράτειας, δηλαδή χωρικών υδάτων και εναερίου χώρου, με διάταγμα. Κατά συνέπεια, η όποια μεταβολή στο πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης στο Ιόνιο πέλαγος ή όπου αλλού θα πρέπει να γίνει με τυπικό νόμο, που πρέπει να ψηφισθεί από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών. Στην περίπτωση δε που τα αναγγελθέντα διατάγματα σταλούν στον ΠτΔ, ο τελευταίος δεν θα πρέπει να τα εκδώσει ή, στην καλύτερη περίπτωση, θα πρέπει να επισημάνει τη σχετική συνταγματική πλημμέλεια στον Υπ. Εξωτερικών, που τυγχάνει να είναι σήμερα ο Πρωθυπουργός. Βέβαια, σε περίπτωση εκδόσεως ενός τέτοιου διατάγματος αυτό προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ.

Να προστεθεί, τέλος, ότι η γενομένη εξαγγελία περί πρωτοβουλίας τώρα, μεταξύ άλλων, του τέως Υπ. Εξ. για την επέκταση των χωρικών υδάτων, δεν είναι κάτι το *novum* για το Υπ. Εξωτερικών, αφού το ζήτημα ακριβώς αυτό εκκρεμεί στο Υπουργείο τουλάχιστον εδώ και 25 χρόνια. Δεν είναι δε διόλου σκόπιμο πολιτικά να γίνει μερική επέκταση των χωρικών υδάτων, εξαιρουμένου του Αιγαίου, διότι αυτό παρέχει, εξ αντιδιαστολής,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Μια επιστολή από τη Δικαστή Justice Sandra Day O' Connor», Eugene Volokh
- «Αναγκαίες συνταγματικές και θεσμικές τομές», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποια αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Οι δυσκολίες της συνταγματικής αναθεώρησης», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Έλλειψη συνοχής», Κώστας Μποτόπουλος
- «Μη εποικοδομητικές προτάσεις», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πολιτική αξιοπιστία ως προϋπόθεση μιας συναινετικής αναθεώρησης», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Αναθεώρηση και ευθύνη», Νίκος Παπασπύρου
- «Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται για μικροπολιτική», Γιώργος Γεραπετρίτης
- «Το γαλλικό σύνταγμα και εμείς», Νίκος Αλιβιζάτος
- «Η Δικαστική ανεξαρτησία και οι υποκριτικές γραφίδες», Δημήτρης Παπαγγελόπουλος
- «Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση», Χάρης Τσιλιώτης
- «Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης απαιτεί τυπικό νόμο», Πέτρος Παραράς - Χάρης Τσιλιώτης

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- JUSTICE FOR WOMEN - Towards a more effective rights protection and access to judicial procedures for victims of crimes

όπλο υπέρ της Τουρκίας.

Πηγή: «Καθημερινή», 25/10/2018

Προγράμματα

- JUSTICE FOR WOMEN - Towards a more effective rights protection and access to judicial procedures for victims of crimes

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, σε συνεργασία με επιστημονικούς φορείς από τη Ρουμανία, την Ισπανία, τη Βουλγαρία και την Ιταλία ανακηρύχθηκε ανάδοχος του έργου “Justice for Women – Towards a more effective rights protection and access to judicial procedures for victims of crimes” («Δικαιοσύνη για τις γυναίκες – Προς την αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τα θύματα εγκλημάτων»).

Το έργο υλοποιείται, με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τον Σεπτέμβριο του 2018 και η υλοποίησή του θα ολοκληρωθεί τον Απρίλιο του 2020.

Στόχοι του έργου είναι η αντιμετώπιση του προβλήματος της περιορισμένης αναφοράς εγκλημάτων από τα θύματα, η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των ασφαλιστικών μέτρων, της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και της επαρκούς χρηματικής ικανοποίησης των θυμάτων, η βελτίωση της συνεργασίας και η ανταλλαγή καλών πρακτικών και στρατηγικών αντιμετώπισης των σχετικών προβλημάτων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, μέσα από την ενδυνάμωση και υποστήριξη δικαστών, εισαγγελέων και δικηγόρων, καθώς και άλλων εμπλεκόμενων φορέων (αστυνομία, υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, ΜΚΟ, φορείς διαμόρφωσης πολιτικής).

Προκειμένου να επιτευχθούν οι προηγούμενοι στόχοι θα πραγματοποιηθεί σειρά δράσεων, μεταξύ των οποίων διακρατικές και εθνικές ομάδες εργασίας εμπειρογνομώνων, κατάρτιση κοινού στρατηγικού σχεδίου για την αντιμετώπιση της μη αναφοράς εγκλημάτων, κατάρτιση οδηγού προτύπων και δεικτών για την αποζημίωση και τη χρηματική ικανοποίηση των θυμάτων και διοργάνωση εκπαιδευτικών εργαστηρίων και συνεδρίων σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών στην Ελλάδα, τη Ρουμανία, την Ισπανία, τη Βουλγαρία και την Ιταλία.

Το έργο αναμένεται να ωφελήσει έναν σημαντικό αριθμό δικαστών, εισαγγελέων, δικηγόρων, αστυνομικών, επαγγελματιών του χώρου της υγείας και της πρόνοιας, εκπροσώπων της κοινωνίας πολιτών και των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων, καθώς επίσης τα εθνικά δικαστήρια, τους δικηγορικούς συλλόγους και άλλους εθνικούς φορείς.

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμώτη (centre@cecl.gr)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Κρίση του Κράτους Δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση», 13/11/2018, 17:00-20:30, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης», Κεντρικό Κτίριο ΕΚΠΑ (Προπύλαια)
- «Οι προϋποθέσεις της αναθεωρητικής συναίνεσης και οι κίνδυνοι του συνταγματικού λαϊκισμού», 14/11/2018, 18:00, Divani Caravel Hotel

Εκδηλώσεις

- «Κρίση του Κράτους Δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση»
13/11/2018, 17:00-20:30
Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης», Κεντρικό Κτίριο ΕΚΠΑ (Προπύλαια)

Χαιρετισμοί:

Καθ. Ναπολέων Μαραβέγιας, Αντιπρύτανης Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Henri Bohnet, Διευθυντής της Αντιπροσωπείας του Ιδρύματος Konrad-Adenauer-Stiftung για την Ελλάδα και την Κύπρο
Ευτυχία Κουράκου, Γενική Γραμματέας της Ένωσης Δικαστών του Συμβουλίου της Επικρατείας
Αγγελική Λαϊνιώτη, Πρόεδρος της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών

Ομιλίες:

Γενική Εισαγωγή, Επ. Καθ. Αντώνης Μεταξάς, Έδρα Ευρωπαϊκού Δικαίου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Επισκ. Καθ. TU Berlin

The view from Germany, Prof. Dr. Andreas Haratsch, Έδρα Γερμανικού και Ευρωπαϊκού Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου, Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Hagen, Διευθυντής του Ινστιτούτου Δημ. Τσάτσος για Ευρωπαϊκές Συνταγματικές Σπουδές
The view from Greece, Δημήτριος Σκαλτσούνης, Αντιπρόεδρος ΣτΕ, μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Δικαστών

The view from Poland, Prof. Dr. Robert Grzeszczak, Έδρα Ευρωπαϊκού Δικαίου, Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας

The view from Hungary, Dr. habil. Nóra Chronowski, Αναπλ. Καθηγήτρια Συνταγματικού και Ευρωπαϊκού Δικαίου, Εθνικό Πανεπιστήμιο Δημόσιας Διοίκησης Ουγγαρίας

The view from Austria, Dr. Markus Thoma, Δικαστή στο Österreichischer Verwaltungsgerichtshof, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διοικητικών Δικαστών

The view from the EU, Ομ. Καθ. Βασίλειος Σκουρής, Διευθυντής του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, πρ. Πρόεδρος του Δικαστηρίου της ΕΕ

Concluding remarks: Assessing the impact of Populism on the Rule of Law, Καθ. Ξενοφών Κοντιάδης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου»

Συντονιστής:

Χρήστος Ράμμος (πρ. Αντιπρόεδρος ΣτΕ)

Την εκδήλωση θα τιμήσει με την παρουσία του, η Α.Ε. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κύριος Προκόπιος Παυλόπουλος.

Θα ακολουθήσει συζήτηση.

Θα υπάρχει ταυτόχρονη διερμηνεία στα Ελληνικά και στα Αγγλικά.

Διοργάνωση: Konrad Adenauer Stiftung, Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, Ένωση Διοικητικών Δικαστών και Ένωση Δικαστικών Λειτουργών Συμβουλίου της Επικρατείας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Κρίση του Κράτους Δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση», 13/11/2018, 17:00-20:30, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης», Κεντρικό Κτίριο ΕΚΠΑ (Προπύλαια)
- «Οι προϋποθέσεις της αναθεωρητικής συναίνεσης και οι κίνδυνοι του συνταγματικού λαϊκισμού», 14/11/2018, 18:00, Divani Caravel Hotel

Νέες εκδόσεις

- Jack M. Balkin, «Το ζωντανό Σύνταγμα», Μετάφραση - Εισαγωγή: Απόστολος Βλαχογιάννης, 11ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2018, 336 σελ.

- «Οι προϋποθέσεις της αναθεωρητικής συναίνεσης και οι κίνδυνοι του συνταγματικού λαϊκισμού»

14/11/2018, 18:00

Divani Caravel Hotel

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου και ο Κύκλος Ιδεών για την Εθνική Ανασυγκρότηση διοργανώνουν ανοικτή εκδήλωση με θέμα «Οι προϋποθέσεις της αναθεωρητικής συναίνεσης και οι κίνδυνοι του συνταγματικού λαϊκισμού», την Τετάρτη 14 Νοεμβρίου 2018 και ώρα 18:00 στο Divani Caravel Hotel

Μετέχουν:

Ευάγγελος Βενιζέλος, πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου

Σπύρος Βλαχόπουλος, Καθηγητής Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών
Γιώργος Κατρούγκαλος, αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών και Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θράκης

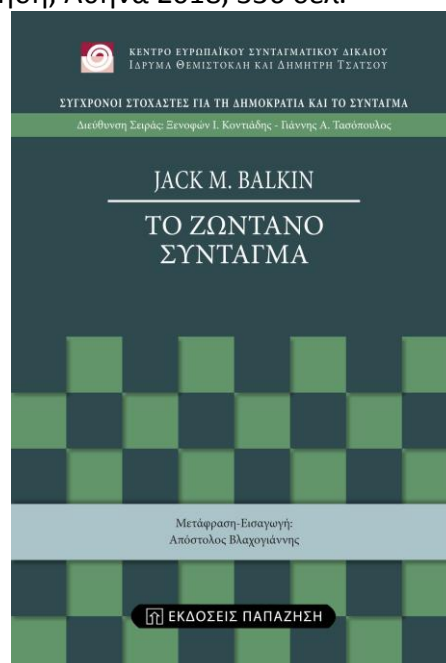
Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου και Πρόεδρος του Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Κωνσταντίνος Μενουδάκος, Πρόεδρος Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και Επίτιμος Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας

Τη συζήτηση θα συντονίσει η δημοσιογράφος Ιωάννα Μάνδρου

Νέες εκδόσεις

- Jack M. Balkin, «Το ζωντανό Σύνταγμα», Μετάφραση - Εισαγωγή: Απόστολος Βλαχογιάννης, 11ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2018, 336 σελ.

Κυκλοφόρησε ο ενδέκατος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέες εκδόσεις

- Jack M. Balkin, «Το ζωντανό Σύνταγμα», Μετάφραση - Εισαγωγή: Απόστολος Βλαχογιάννης, 11ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2018, 336 σελ.

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

«Πώς εξελίσσεται το Αμερικανικό Σύνταγμα στο πέρασμα του χρόνου και σε τι οφείλεται η πίστη των Αμερικανών πολιτών σε ένα κείμενο ηλικίας δύο και πλέον αιώνων; Σε αυτά τα θεμελιώδη ερωτήματα, μεταξύ άλλων, επιχειρεί να απαντήσει το βιβλίο του Jack M. Balkin. Κατά την αιρετική άποψη του καθηγητή του Yale, οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές στο ζήτημα της συνταγματικής ερμηνείας, η θεωρία του αυθεντικού νοήματος και η θεωρία του ζωντανού Συντάγματος, δεν είναι παρά οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος και συνεπώς η αντιπαράθεση μεταξύ τους είναι στείρα. Για να κατανοηθεί αντιθέτως η λειτουργία και η εξέλιξη του Αμερικανικού Συντάγματος, πρέπει αυτό να γίνει αντιληπτό ως ένα αρχικό δεσμευτικό πλαίσιο, το οποίο συμπληρώνεται διαρκώς από τις λεγόμενες συνταγματικές κατασκευές. Έτσι, το Αμερικανικό Σύνταγμα κατορθώνει ανά πάσα στιγμή, εκτός από Θεμελιώδη και Υπέρτατο Νόμο, να είναι και ο «Δικός μας» Νόμος. Η θεωρία λοιπόν του Balkin περί «ζωντανού συνταγματισμού» είναι μια δυναμική θεωρία που καταγράφει τις διαδικασίες μεταβολής του Συντάγματος των ΗΠΑ και ελέγχει τη δημοκρατική της νομιμοποίηση. Το βιβλίο μας προσφέρει μια αναμφίβολα διεισδυτική και πρωτότυπη ματιά στον σύγχρονο αμερικανικό συνταγματισμό και θέτει επίσης τα θεμέλια για έναν γόνιμο προβληματισμό γύρω από την έννοια του (ζωντανού) Συντάγματος.»

(Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου)